

Arbetsgrupp: Satu Haime, Marja-Leena Huttunen,
Johanna Kuikka, Arja Pesonen & Paula Suoja

Handbok för klasshandledare

Utbildningsstyrelsen

Handbok för klasshandedare 2007

Arbetsgrup: Haime, S., Huttunen, M-L., Kuikka, J., Pesonen.A. & Suoja, P.

© Författarna och Utbildningsstyrelsen

Teckningar Milka Pajukallio

Ombrytnin Pirjo Nylund

ISBN 978-952-13-3769-7

Helsingfors. Juli 2008

Förord

I grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen beskrivs elevhandledningen som hela skolans gemensamma uppgift. Rektorn, elevhandledarna, lärarna och den övriga skolpersonalen har var och en sin egen roll i stödjandet av elevernas tillväxt och utveckling samt inlärningsprocess.

Målen för handledningen är krävande. Elevhandledningen ska stödja elevernas växande och utveckling och hjälpa eleven att utveckla sina studiefärdigheter och sin beredskap för inläring. Med stöd av elevhandledningen träffar eleven avgöranden om studier, utbildning, vardagsliv och utbildningsbana vilka grundar sig på elevens egen förmåga och egna intressen. Syftet med elevhandledningen är att främja ett resultatrikt skolarbete, att öka välbefinnandet i skolan och att förebygga utslagning.

För uppnåendet av dessa mål är alla aktörers roll och insatser i skolan viktiga. Ett särskilt ansvar ligger på klasshandledarna (klassföreståndarna), som ska se till elevernas välbefinnande i den egna årskursen, följa elevernas framsteg i studierna och stödja dem i olika skeden och situationer på lärostigen. Denna handledning är avsedd som stöd för klasshandledarens arbete. Den innehåller grundläggande information om vad den nya rollen som klasshandledare innebär samt verktyg och material som kan utnyttjas i klasshandledarens uppgifter.

Jag tackar medlemmarna Satu Haime, Marja-Leena Huttunen, Johanna Kuikka, Arja Pesonen och Paula Suoja i SOPO ry:s grundskolesektion som tillsammans har gjort denna handledning för klasshandledare. De har utnyttjat sin långa erfarenhet som lärare och studiehandledare i arbetet på handledningen

Helsingfors den 17 januari 2007

undervisningsrådet Helena Kasurinen

Innehåll

1	Klasshandedarens uppgifter	7
2	Skolans handledningsplan och samarbetet med klasshandedaren	9
3	Ämnen att behandla under klasshandedartimmarna och stunderna	13
4	Utvecklingssamtal	19
5	Övningar i att lära känna varandra och att bilda grupp	24
	Innehållsförteckning över övningar	25
6	Till stöd för klasshandedaren	59
7	Introduktion för klasshandedaren	61
8	Litteratur	
Bilagor		
1	Exempel på handledningsplan	65
2	Frånvaroansökan	68
3	Uppställande av mål och självvärdering	71

1 Klasshandledarens uppgifter

Klasshandledarens uppgifter enligt läroplanen

Samarbete mellan hem och skola

- ökar kunskapen om eleven
- är till hjälp vid planeringen och genomförandet av undervisningen
- skolan stödjer hemmet i dess fostrande uppgift och svarar för fostran och undervisning av eleven som medlem av skolkollegiet
- samarbetet mellan hem och skola genomförs både på skolans och på individens nivå
- samarbetet förutsätter ett aktivt initiativ från klasshandledarens (lärares) sida samt diskussion och information om vårdnadshavarnas, lärares och elevernas rättigheter och skyldigheter
- samarbetsformer som syftar till att förbättra dialogen mellan hemmet och skolan bör utvecklas under hela grundskoletiden och i synnerhet vid övergången mellan olika skolstadier och i andra övergångsskedan.
- för introduktionen av eleverna och vårdnadshavarna bör reserveras tid
- vårdnadshavarna bör få tillräckligt med information om skolans verksamhetskultur och arbetssätt samt om undervisningens innehåll

Elever i behov av särskilt stöd

- göra upp en plan för elevens lärande och kontinuerligt uppdatera den
- tillsammans med specialläraren och eventuellt också ämnesläraren göra upp en individuell plan för hur undervisningen skall ordnas för de elever som förts över till specialundervisning

Stöd för lärandet

- varje lärare skal
 - handleda sina elever i studierna i det egna läroämnet
 - hjälpa eleverna att utveckla sin förmåga att lära sig och sina inlärningsfärdigheter
 - förebygga uppkomsten av problem i anslutning till studierna

Stöd för växande och utveckling

- varje lärare ska stödja elevens personliga tillväxt och utveckling
- för att kunna ordna undervisningen behöver skolan information om elevens hemförhållanden (allt informationsutbyte berörs av de officiella sekretessbestämmelserna)

Klasshandedarens uppgifter under läsåret

Klasshandedarens uppgifter varierar från en läroanstalt till en annan och praxis vid den enskilda skolan ska därför beaktas!

Våren innan årskursen tas emot

- bekanta sig med elevlistorna
- ordna rådplägning kring etappmålen med lärarna i årskurs 6
- delta i en föräldraafton för den nya 7 årskursen och där prestera sig
- planera den första skoldagen
- planera en dag för gruppbildning

När skolan börjar

- ta emot klassen och gå igenom elevlistorna
- programmet för första dagen
- introducera eleverna i läsårsmeddelandet
- introducera eleverna i skolans förfaranden
 - regler för samvaro
 - frånvaro
 - säkerhetsanvisningar
 - utvärderingssystemet
- delta i dagen för gruppbildning och observera klassen
- föräldraafton för årskurs 7

Under läsåret

- olika informationsuppgifter: läsordningar för eleverna, meddelanden till vårdnadshavarna och vid behov informering av elevvårdsgruppen
- bevilja eleverna korta ledigheter och ta ställning till längre ledigheter
- med vårdnadshavarnas tillstånd informera de övriga lärarna om viktiga saker som gäller eleverna
- vid behov tillrättavisa, stödja, råda, bestraffa eleverna
- följa med elevens skolgång och vid behov ingripa i den, uppmaningar, betyg
- som klasshandedare hålla lektioner eller undervisningspass för eleverna
- luokanohjaajan pitämät oppitunnit tai tuokiot oppilaille
 - föräldrakvart
 - utvecklingssamtal
 - ordna föräldraaftnar
 - delta i evenemang i skola med den egna klassen
 - delta som klasshandedare i elevvårdsgruppen
 - delta i olika arbetsgrupper i skolan

2 Skolans handledningsplan och samarbetet med klasshandedaren

Klassläraren i årskurserna 1–6 motsvaras i årskurserna 7–9 av en klasshandedare. Till klasshandedare utses som regel någon av de ämneslärare som undervisar årskursen. Det ideala vore om ingen tvingades att ta sig an uppgiften, utan att någon skulle ställa upp frivilligt. Klasshandedarens ansvarsfulla uppgifter kan också skötas av ett klasshandedarpar om lärarna så önskar och skolans lärarresurser medger arrangemanget. Uppgiften som klasshandedare kan skrämja lärarna, om de upplever att de inte har de egenskaper som behövs för att sköta uppgiften. T.ex. *kan det kännas övermäktigt att genomföra programmet för gruppbildning eller utvecklingssamtalen.*

Enligt grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen skall alla lärare handleda eleverna. För att undvika överlappningar lönar det sig att anteckna i läroplanen den arbetsfördelning om vilken överenskommit med de olika aktörerna. En del av handledningsuppgifterna är klart studiehandledaruppgifter, en del både ämneslärar- och studiehandledaruppgifter. Andra uppgifter faller det sig naturligt att klasshandedaren tar hand om.

Skolans handledningsplan

skrivs i enlighet med vad som överenskommit. Det är också bra att beskriva skolans egna förfaranden som man har konstaterat att fungerar, skolans traditionella förfaringssätt och t.ex. vänelevsverksamhet, om sådan finns i skolan. I bilaga 1 finns ett exempel på en handledningsplan (sida 65).

Att ta emot den nya årskursen och att inleda samarbetet

Till klasshandedarens uppgifter hör bl.a. att

- ta emot klassen
- följa elevernas skolgång
- följa med elevfrånvarona
- ingripa i missförhållanden
- med vårdnadshavarnas tillstånd informera de övriga lärarna om viktiga saker som gäller eleven
- samarbetet mellan hem och skola (bl.a. utvecklingssamtalen och att ordna klassvisa föräldraaftnar)

samt att

- delta i all verksamhet i klassen

För att klara alla dessa uppgifter med den äran lönar det sig för klasshandedaren att samla olika slags kunskap om eleven. Klasshandedarens nätverk bör vara mångsidigt, utvecklingsinriktat och flexibelt.

När klasshandledaren får en ny klass, är det lättare att börja om handledaren vid sidan av elevlistan också har annan kunskap om eleverna. Klasshandledaren träffar klasslärarna redan på våren på överföringsmötet tillsammans med t.ex. kuratorn, specialläraren och hälsovårdaren. Det är bra att minnas att vem som deltar i överföringsmötet varierar från en skola till en annan. Klasshandledaren har redan för mötet förberett sig genom att göra upp en förteckning över eleverna i sin klass. I namnlistan är det sedan lätt att anteckna sådant som gäller elevens skolgång eller särskilda arrangemang för eleven. Uppgifterna utnyttjas senare bl.a. vid planeringen av stödåtgärder.

När klasserna har bildats och klasshandledarna är kända, ordnas en överföringsträff i skolan för årskurserna 7–9, i vilken både de tidigare klasshandledarna och de nya mottagande klasshandledarna deltar. Kaffe kan bidra till en trevlig stämning, men sakfrågorna får inte glömmas. För träffen bör reserveras tillräckligt, men inte alltför mycket tid. En eftermiddag räcker säkert. För var och en av de gamla lärarna i årskurs 6 reserveras en lugn plats. De har tillgång till elevförteckningarna för den nya 7 årskursen. De nya klasshandledarna besöker sedan i tur och ordning de gamla lärarna och lyssnar och ställer frågor om sina kommande elever.

Allt informationsutbyte berörs av de officiella sekretessbestämmelserna. Man bör också komma ihåg att endast sådant som är av betydelse för elevens skolgång ska behandlas på överföringsträffen.

Bildandet av grupper

Senast den första skoldagen börjar elevförteckningen över årskursen bli levande. För att eleverna som kommer från olika skolor och olika årskurser skall kunna bilda en ny egen klass, bör klasshandledaren från första början ägna uppmärksamhet åt gruppbildningen. I många kommuner och skolor ordnas särskilda dagar för gruppbildningen, i vilka personer t.ex. från kommunens ungdomsväsen och församling deltar. Istället för eller utöver detta kan det uppstå behov av att fördjupa gruppbildningen upprepade gånger under de följande tre åren.

Klassverksamhet är en form av gruppbildning. Klasshandledaren tar initiativ till verksamheten. Om verksamhetsformerna och målen avtalas med klassen under klasshandledartimmarna. Eleverna kan ha sin egen syn på den roll som förväntas av föräldrarna. På en föräldraafton avtalas om föräldrarnas roll i den kommande verksamheten, en roll som förhoppningsvis överensstämmer med elevernas önskemål. I klassens verksamhet bör åtminstone klasshandledaren delta då klassverksamheten sker i skolans namn. Klasshandledaren är en förbindelselänk mellan föräldrarna och skolan. Var och en avgör själv hur mycket klassverksamhet som ordnas och i vilken mån klasshandledaren deltar t.ex. i den verksamhet som vårdnadshavarna ordnar.

Elevvårdsuppgifter

I varje skola finns en elevvårdsgrupp. Dess sammansättning varierar från en skola och en ort till en annan. I en del skolor behandlas elevvårdsfrågorna i många olika sammansättningar beroende på situationen. Vanligast är att man har en mindre elevvårdsgrupp som sammankommer regelbundet och i vilken ingår rektorn, specialläraren, studiehandledaren, kuratorn, hälsovårdaren och eventuellt också en representant för barnskyddet. Gruppen leds i allmänhet av rektorn, men praxisen är olika i olika skolor. I en del skolor sammankommer elevvårdsgruppen ett par gånger om året i en vidare sammansättning, då också t.ex. polisen, en representant för kommunens ungdomsväsen och församlingen eller bådadera deltar. Sammansättningen avgör hurdana ärenden som tas upp på mötet. Också klassvisa lärarsammankomster, som klasshandledaren sammankallar enligt eget övervägande, har upplevts som nyttiga.

Klasshandledaren får också viktigt stöd av elevvårdsgruppen vid regelbundna klassvisa träffar, som ordnas en eller ett par gånger per år. Klasshandledaren förbereder sig omsorgsfullt för mötet genom att göra ett skriftligt sammandrag om sin klass. Detta sammandrag stannar också hos elevvårdsgruppen. Mötet mellan klasshandledaren och elevvårdsgruppen kan ordnas t.ex. ett par gånger under läsåret. Härvid reserveras ca 15 minuter per gång för genomgång av situationen i klassen. Om mötet anordnas en gång under året, reserveras 45 minuter per klass. Klasshandledaren kan vid behov be om flera möten. Vid mötena antecknas vem som gör vad och hur saken ska följas upp.

För varje elev som har intagits eller överförs till specialundervisning ska uppgöras en individuell plan för hur undervisningen ska ordnas (IP) som bygger på den fastställda läroplanen. Planen utarbetas i yrkesövergripande samarbete. I den enskilda skolan kan man t.ex. komma överens om att klasshandledaren ansvarar för sammanställningen av den individuella planen, eftersom handledaren i princip känner eleven helhetsmässigt. Klasshandledaren får förstås hjälp av de ämneslärare, speciallärare och elevhandledare som undervisar eleven, men ansvaret för uppgörandet av planen ligger på klasshandledaren.

Klasshandledarens uppgift underlättas av om skolan har en gemensam praxis för när, på vilket sätt och vem som ingriper, som hela personalen, föräldrarna och eleverna känner till. Orsakerna till att ingripa kan variera en hel del. I frånvaro bör man t.ex. ingripa snabbt och effektivt. Ökad olovlig frånvaro är ofta ett symptom på något. Ju tidigare man ingriper, desto lättare är det reda ut situationen och få till stånd en förändring.

Klasshandedarteam

Till klasshandedarens uppgifter hör också att hålla klasshandedartimmar eller stunder. Att genomföra dem blir avsevärt lättare om man är systematisk och samarbetar, främst med de övriga klasshandedarna på samma årskurs. Klasshandedarteam per årskurs har visat sig vara ett fungerande system. Medlemmarna i varje team uppgör innan läsåret börjar en verksamhetsplan för den instundande terminen, och planeringen av de olika delarna i planen fördelas mellan medlemmarna. Varje klasshandedare utför endast sin egen planeringsuppgift. Sedan genomför var och en samma helhet i sin egen klass. Om de olika klasstadiernas klasshandedartimplaner kombineras, får skolan ett färdigt paket för årskurserna 7–9.

Läsårets verksamhetsplan innehåller planer för klasshandedartimmarna (innehåll och tidpunkter), föräldraaftnar (teman och tidpunkter) per årskurs och klass, för klassernas deltagande i olika evenemang och för genomförandet av utvecklingssamtalen. De enskilda klasshandedarna kompletterar denna gemensamma plan enligt den egna klassens behov.

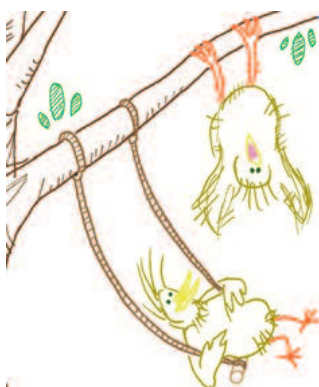
I en del skolor har man för vana att ge olika årskurser ansvaret för olika evenemang under skolåret. En årskurs planerar t.ex. en temadag för hela skolan, en annan någon namngiven fest under läsåret och en tredje ansvarar t.ex. för planeringen av en friluftsdag.

Det är bra om varje årskursteam har en ordförande som svarar för gruppens arbete under läsåret. Ordföranden kan också ingå i skolans planeringsgrupp, om en sådan finns i skolan. Med detta förfarande garanteras en dialog mellan klasshandedarna och skolans ledning. De lärare som hör till klasshandedarteamet ger i bästa fall också varandra kollegialt stöd.

Klasshandedartimmarna och stunderna

Hur många klasshandedartimmar som hålls och på vilket sätt de genomförs varierar mycket från en skola till en annan. I vissa skolor är klasshandedartimmen inplacerad i olika perioder veckovis. I andra skolor hålls klasshandedartimmen en gång i månaden. I alla årskurser hålls då samtidigt en klasshandedartimme samma dag vid samma tidpunkt. Dagen och klockslaget varierar under olika månader. I en del skolor arbetar klassen på hösten under de första dagarna helt under ledning av klasshandedaren och därefter vid periodövergångarna, vid julen och i slutet av våren en timme under var och en av dessa tidpunkter. I vissa skolor träffar klasshandedaren sin klass varje vecka under en kort stund. Utöver dessa stunder är det bra att ha klasshandedartimmar åtminstone någon gång under terminen.

3 Ämnen att behandla under klasshandledartimmarna och -stunderna

Årskurs sju

1) Att lära känna varandra

Klasshandledaren inleder med att presentera sig själv och berätta när och hur hon eller han är anträffbar (kontaktuppgifter). Därefter delas eleverna upp i par, t.ex. genom lottdragning. Om klassen har t.ex. 20 elever, blandas tjugo kort som alla har någon figur, t.ex. en stjärna, en blomma etc. på sig så att det i packen finns ett par av varje figur. Eleven tar ett kort och söker sitt par, den elev som har samma figur på sitt kort. Eleven intervjuar paret utifrån frågor som läraren har gett. Till exempel:

- namn
- den 1–6-skola därifrån eleven kommer
- det bästa sommarminnet
- vad man väntar sig av högstadieskolan
- intressen och fritidsaktiviteter

etc. När alla har intervjuat varandra, presenterar paren varandra för klassen.

Verksamheten kan fortsätta så att klassen sätter sig i en ring och var och en i tur och ordning berättar två sanningar och en lögn om sig själv. De andra funderar och avgör som grupp vad som var lögn.

Andra lekar för att lära känna varandra finns i kapitlet Övningar för gruppbildning och för att lära känna varandra.

2) Vårdnadshavarnas kontaktuppgifter

Klasshandledaren antecknar för eget behov vårdnadshavarnas kontaktuppgifter både till hemmet och till arbetsplatsen. Han eller hon antecknar också vilka telefonnummer som är hemliga. Om vårdnadshavarna har tillgång till e-post frågar klasshandledaren om e-postmeddelanden får skickas.

3) Genomgång av läsordningen och information

Läsordningens läroämneskoder, klassernas nummer och placering, beteckningarna för olika lärare och när timmarna börjar och slutar går igenom med hjälp av transparanger. Klasshandledaren berättar också om periodsystemet, om sådant används i skolan. Mattiderna anges och eleverna får skriva upp dem. I det sammanhanget kan man också berätta om ordningen i matsalen.

4) Frånvaro

Frånvarorutinerna går igenom. Frånvarojournalen presenteras och handledaren berättar för eleverna hur man anmäler sjukdom och annat förhinder till skolan. Handledaren berättar hur man ansöker om lov från skolan (när ansökan skall göras till rektor, när till klasshandedaren). Om skolan tillämpar ett periodläsningssystem berättar man att en lång frånvaro inverkar på studierna och gör att man blir efter i läroämnena. Handledaren berättar hur skolan reagerar på olovlig frånvaro. (Se bilagan 2 sida 68)

5) Skolans ordningsregler och rutiner

De skriftliga reglerna går först igenom. Skolans oskrivna regler och ett gott uppförande diskuteras. Motiveringarna för olika regler, t.ex. rökningförbudet (tobakslagen, de ungas hälsa), varför man inte får vistas i klassen med ytterkläderna på eller mössan på huvudet (hälsoskäl, hyfs och pli) etc. behandlas tillsammans. Under följande timme kan sakerna repeteras med hjälp av en uppgift (se bilagan, kapitel 6, sida 59).

6) Klassens gemensamma projekt

Lägerskola, klassutflykter, gemensamma biobesök, gemensamma måltidsstund etc. diskuteras. Skolans tillvägagångssätt och principer går igenom. Ett frågeformulär och ett meddelande till vårdnadshavarna utarbetas tillsammans med klassen. Gemensamma principer i fråga om finansiering avtalas. Tillsammans med klassen planeras ett avtalspapper, som var och en undertecknar. Bekanta dig med Utbildningsstyrelsens anvisningar om avgiftsfria exkursioner och lägerskolor www.ohp.fi/svenska => läroplans- och examensgrunder => grundläggande utbildning.

7) Läxring

Tillsammans med eleverna avtalas vem som informerar vem om hemuppgifterna då någon elev är frånvarande. Eleverna får kontaktuppgifterna för den elev de ansvarar för förutsatt att eleven i fråga ger sitt tillstånd till det. Vårdnadshavarna informeras om läxringen. Samtidigt kan man diskutera läxläsning, förberedelse för prov etc.

8) Självvärdering och målsättning

Eleverna bedömer sina möjligheter att bli framgångsrika i läroämnena, ställer upp mål för sig själva och skriver ned dem. I bilagan finns ett responskort från Pyhänselän koulu, med ett utrymme för de mål som eleven ställer upp för sig själv (s. 71). För ifyllanden av kortet redogörs med hjälp av transparang och exempel. Målen bör vara realistiska så att motivationen att studera och försöka bevaras.

9) Mobbning

Vad som menas med mobbning diskuteras tillsammans med eleverna. Skolans rutiner vid mobbning går igenom. Också väneleverna kan delta när temat behandlas. De berättar för klassen att man kan kontakta dem om man upplever att man har blivit mobbad eller om man ser att någon

annan mobbas. Klassen kan ingå ett avtal enligt vilket alla förbinder sig att inte mobba.

10) Tolerans och acceptans av olikhet

Tillsammans med eleverna diskuteras vad olikhet är. Det är bra att bjuda in gäster till denna timme, t.ex. arbetstagare från en flyktinganläggning, representanter för en annan kultur, en handikappadare etc.

11) Skolans gemensamma evenemang

Tillsammans med eleverna görs en kalender över skolans evenemang, såsom t.ex. fester, temadagar, kampanjer etc. Kalendern kan placeras på hemklassens vägg där den vid behov kan kompletteras. Uppföranderegler och deltagande går igenom med klassen. Ansvarspersoner och samman kallare kan utses. Man kan också diskutera vilka förslag eleverna har för att ett gemensamt evenemang skall lyckas, vad man kan göra för att ett tillfälle ska kännas "eget".

12) Genomgång av skolans säkerhetsföreskrifter

Med hjälp av skolans säkerhetsmapp (ta transparankopior av de viktigaste instruktionerna och visa för klassen) utreds först teoretiskt hur man ska handla i olika kris- och nödsituationer. När sakerna har gått igenom teoretiskt, övas det inlärd. Klassen delas in i grupper på t.ex. 4 elever och varje grupp får ett fall, t.ex. att det börjar brinna i klassen, att en elev får en sjukdomsattack, att alarmeret går osv. Gruppen funderar vad man ska göra och uppför ett kort drama om saken. Resten av klassen bedömer om allt gick som det skulle. Eleverna övar sig i att lämna klassen, tillkalla hjälp osv.

Årskurs åtta

1) Uppdatering av vårdnadshavarnas kontaktuppgifter

Skriftliga kontaktuppgifter begärs. I elevens familjeförhållanden kan ha skett förändringar (föräldrarna kan t.ex. ha skiljt sig), kontaktuppgifterna kan ha förändrats, elevens namn kan ha förändrats osv. Tag reda på om föräldrar som skiljt sig har gemensam vård (i så fall bör bägge föräldrar underrättas) eller om endera föräldern är ensamförsörjare (då bör man fråga vårdnadshavaren om också den andra föräldern kan informeras om saker som gäller eleven).

2) Planering av lägerskola eller annat gemensamt projekt

Det som avtalats eller genomförts hittills repeteras. Penningtillgångar konstateras och kostnader kontrolleras. Ansvarspersonerna för olika uppgifter uppdateras. Om situationen och planeringsskedet utarbetas ett meddelande till vårdnadshavarna. (Se årskurs 7, punkt 6)

3) Repetition av ordningsreglerna

Det är bra att dra sig till minnes ordningsreglerna. Repetitionen kan ske

med hjälp av drama. Samtidigt kan ingångna överenskommelser, t.ex. löfte om att inte mobba, uppdateras.

4) Självvärdering och målsättning

Klasshandledaren tar med sig elevernas vitsord på våren i årskurs 7 i skriftlig form. Alla elever kommer troligtvis inte längre ihåg sina vitsord. Eleverna ställer upp mål för sig själva i de olika läroämnena. Klassföreståndaren påminner än en gång om att det lönar sig att vara realistisk när man ställer upp målen. Man resonerar tillsammans med vilka metoder vitsorden kan förbättras eller hållas på samma nivå. Att göra hemuppgifterna, att i tillräckligt god tid förbereda sig för prov, att värna om sin fysiska och psykiska välmåga, att äta sunt och regelbundet osv. Man går också igenom hur puberteten påverkar koncentrationsförmågan och motivationen, varför så många elevers vitsord sjunker i årskurs 8 (hormonsormen och den åtföljande psykiska osäkerheten, växandet och tröttheten osv.) Information och material om saken fås av hälsovårdaren.

5) Brev till klasshandledaren

Först kommer man överens om huruvida eleverna ska underteckna brevet eller om det skrivs anonymt. I brevet beskriver eleverna sina önskemål, drömmar, kanske farhågor, framtidsplaner och intressen. Om elevens namn finns i brevet kan klasshandledaren diskutera på tu man hand med eleven om de problem som nämns i brevet.

6) De ungas rättigheter och skyldigheter

T.ex. följande frågor kan behandlas: arbetstidslagen, skadeersättning, skadegörelse, brott och förseelser. Likaså mopedkort, rätten att bli hörd i vårdnadsärenden osv. Gästföreläsare, såsom t.ex. polisen, socialarbetare, skolkuratorer kan anlitas. Olika situationer kan övas med hjälp av konkreta exempel. Eleverna får t.ex. fundera på följderna i ett fall där någon har klottat ner skolbussen eller någon tjänar fickpengar genom att göra nattarbete på ett bokbinderi. Närmare information finns på webben.

7) Repetition av materialet om mobbning

Man diskuterar vad mobbning är och hur mobbning utreds. Om mobbning görs en enkätundersökning i vilken man kan ställa bland annat följande frågor:

Har du märkt att någon i skolan eller i din klass blir mobbad?

Har du själv blivit mobbad?

Har du själv mobbat?

Vad tror du att mobbning beror på?

osv. Undersökningens resultat ges till elevvårdsgruppen. När frågeformuläret görs upp kan elevvårdsgruppen konsulteras om vad det är ändamålsenligt att fråga.

8) Repetition av säkerhetsanvisningarna

Det säkerhetsstoff som gicks igenom i årskurs 7 repeteras. Eleverna kan

delas in i grupper och varje grupp ges en situationsbeskrivning, varefter grupperna funderar över vad som borde göras i situationen.

Årskurs nio

- 1) Uppdatering av vårdnadshavarnas kontaktuppgifter
- 2) Studierna under det sista grundskolåret
Frånvarons inverkan på studierna i synnerhet i ett periodläsningssystem utreds. Det kan hända att något ämne slutar redan under den första perioden, vilket innebär att kursvitsordet antecknas på avgångsbetyget. Många elever i årskurs 9 får en aha-upplevelse och beslutar sig för att börja studera flitigare först under vårterminen i årskurs 9 då det redan börjar vara alltför sent att höja vitsorden. Avgångsbetygets betydelse för de fortsatta studierna diskuteras.
- 3) Planering av en lägerskola eller annat gemensamt projekt
Det som planerats och genomförts under de föregående åren repeteras. En slutlig plan görs upp och vårdnadshavarna informeras. För projektet formuleras mål. Man kommer överens om gemensamma regler och skriver upp dem på ett papper som alla undertecknar. Vid behov repeteras tobakslagen och eleverna påminns om att skolans ordningsregler också gäller under lägerskolor och andra evenemang i anslutning till skolan. (se årskurs 7, punkt 6).
- 4) Erfarenheter och respons från lägerskolor och andra gemensamma projekt
Man går igenom målen för det gemensamma projektet och hur de uppfylldes. Eleverna kan skriva ned sina erfarenheter på papper
 - vad som fungerade
 - vad som var bra
 - vad man lärde sig
 - vad som var tråkigt
 - vad man skulle göra på annat sättosv. Tillsammans kan man göra en publikation för hela skolan, t.ex. en tidning eller en redigerad video om händelserna under lägerskolan etc.
- 5) Repetition av säkerhetsfrågorna
- 6) Betydelsen av ett gott uppförande i och utanför skolan
De vanligaste beteendereglerna går igenom. Temat kan fördjupas t.ex. med hjälp av drama. Eleverna spelar upp olika situationer, i vilka reglerna för beteendet går igenom. Läraren delar ut regler för beteendet i situationerna (niande, punktlighet, att hälsa, att be om förlåtelse, ursäkt osv.) Resten av klassen fungerar som ett råd som avgör vad som gjordes fel, vad som gjordes rätt osv.

7) Att ge positiv respons till en klasskamrat

På ryggen av varje elev fästs en pafftallrik. Läraren spelar någon musik, eleverna rör sig i klassen i takt till musiken. När musiken slutar (paus), skriver man på tallriken på ryggen på någon elev i närheten något positivt adjektiv som ansluter sig till eleven. Läraren övervakar att adjektiven faktiskt är positiva. Eleven behåller tallriken som ett minne. Datum och skolans namn antecknas på tallriken.

8) Minnen från skolåren

Ett tvättsnöre spänns upp i klassen. Eleverna skriver och ritar på ett papper av storlek A4 minnen från skolåren. Minnena hängs upp på tvättsnöret i kronologisk ordning. De går igenom tillsammans.

9) Planering av ett klassmöte

Gemensamt avtalas om tiden, platsen etc. Sammankallare utses och man utreder hur man får reda på deltagarnas adresser. Ett formulär kan uppgöras, där de som vill skriver sina nuvarande kontaktuppgifter. Kopior av adresserna delas ut till eleverna.

4 Utvecklingssamtal

Utvecklingssamtalet är en viktig arbetsform mellan hem och skola. Syftet är att stödja elevens utveckling och skolgång. I samtalet deltar eleven, vårdnadshavaren och som skolans representant klasshandledaren, ibland också någon annan lärare som undervisar eleven. I utvecklingssamtalet har alla deltagare möjlighet att utbyta tankar och resonera om olika frågor i anslutning till elevens skolgång ur olika synvinklar. För föräldrarna öppnas under utvecklingssamtalet en möjlighet att personligen påverka skolans verksamhet.

För utvecklingssamtalet används också termerna föräldrakvart eller föräldraträff. Om utvecklingssamtalet föreskrivs närmare i skolans eller kommunens läroplan.

Samtalet förutsätter alltid förberedelse. Nedan listas olika saker som ansluter sig till utvecklingssamtalet.

Att beakta i utvecklingssamtalet

- 1) *Förberedelse av utvecklingssamtal*
 - Kallelse till hemmet från skolan
 - Eleven är huvudperson och därför måste man se till att eleven kommer till mötet
 - Uppmärksamhet bör ägnas åt hur olika saker förs på tal, det ska ske ärligt, varken förskönande eller nedvärderande
 - Om elevens studier insamlas information av de övriga lärarna
 - För samtalet ställs upp mål
 - En blankett som ligger till grund för samtalet skickas hem för att gemensamt fyllas i av eleven och föräldrarna
- 2) *Utvecklingssamtalets gång*
 - Läraren styr samtalet och lyssnar samtidigt
 - Läraren preciserar, ställer frågor, gör sammandrag
 - Greppet systematiskt, tydligt
 - Samtalet bör stödja eleven
- 3) *Mötet mellan eleven och föräldrarna*
 - Jämlikhet
 - Sakkunskap
 - Psykisk och fysisk mötessituation
 - Kvalitativt högklassigt möte och fungerande samarbete
 - Plats och tid (arbetarskyddssynpunkter bör beaktas)

4) *Frågor att ta upp*

- De frågor som tas upp kan vara t.ex
 - elevens framgång i olika ämnen
 - arbetsfärdigheter i olika ämnen
 - ansvarskänsla i studierna
 - mål för olika ämnen och för studierna i allmänhet
 - eventuella problem och hinder för skolgången
 - trivsel i skolan
 - kamratförhållanden

5) *Tid som anslås för utvecklingssamtalet*

- Tiden är begränsad och det lönar sig att hålla fast vid den
- I allmänhet reserverar man 20 till 30 minuter för samtalet

6) *Modeller till samtalsstomme*

- I utvecklingssamtalet kan man t.ex. diskutera elevens studier och tillsammans fundera vilka mål som eftersträvas och planera och komma överens om åtgärder för att stödja studierna
- De olika skedena i utvecklingssamtalet kan läsas i Arviointi ja kehityskeskustelu, som är redigerad av Jukka Vuorinen

7) *Färdigt formulär eller fritt formulerad samtalspromemoria*

- Om formulär används: fylls det i hemma på förhand eller under samtalet?
- Används samma formulär från år till år så att nya saker läggs till?
- Vem förvarar formulären och hur förvaras de (tystnadsplikten)?
- Det är bra att tillsammans fatta beslut om de här frågorna i skolan

8) *Uppföljning*

- Avtalade mål och verksamhetsplaner skrivs upp
- Målen förverkligande följs upp
- Till målen återkoms i följande utvecklingssamtal

Konfidentiell

Utvecklingssamtal

1/3

Bästa föräldrar/vårdnadshavare

Samarbetet mellan hem och skola är viktigt för elevens skolarbete. Därför hoppas jag att ni kan fylla i det här formuläret hemma tillsammans med ert barn och returnera det i samband med utvecklingssamtalet.

Med samarbetshälsningar _____

Elevers trivsel i skolan
Elevers vänförhållanden
Elevers attityder till skolgången
Elevers attityder till lärande
Elevers framgång i skolan. Är ni orolig för något läroämne eller några läroämnena?
Hur är det med hemuppgifterna?
Läses läxorna regelbundet?
Stöd som eleven har getts i skolan
Behandlingen av eleven i skolan
Hur har samarbetet med skolan löpt?
Vi vill arbeta för skolan på följande sätt:
Föräldrarnas önskemål till skolan
Mål som ställs upp utifrån samtalet (ifylls i slutet av utvecklingssamtalet)

____ / ____ 20____

Vårdnadshavarens underskrift

Elevens underskrift

Vårdnadshavarens underskrift

Klasshandledarens underskrift

Bedömningsfeedback för klasshandedaren med tanke på utvecklingssamtalet

2/3

Blanketten är avsedd för flera lärare. Ges efter ifyllnaden till följande lärare.

Elevens namn _____ Årskurs _____

Läroämne _____

Lärare _____

1 = hjälplig; 2 = nöjaktig; 3 = god; 4 = berömlig; 5 = utmärkt

	1	2	3	4	5
Aktivitet under lektionen					
Hemuppgifter					
Samarbetsförmåga					
Flit					
Iakttar överenskomna regler					
Ger andra arbetsro					

Annat: _____

Elevens namn _____ Årskurs _____

Läroämne _____

Lärare _____

1 = hjälplig; 2 = nöjaktig; 3 = god; 4 = berömlig; 5 = utmärkt

	1	2	3	4	5
Aktivitet under lektionen					
Hemuppgifter					
Samarbetsförmåga					
Flit					
Iakttar överenskomna regler					
Ger andra arbetsro					

Annat: _____

Elevens namn _____ Årskurs _____

Läroämne _____

Lärare _____

1 = hjälplig; 2 = nöjaktig; 3 = god; 4 = berömlig; 5 = utmärkt

	1	2	3	4	5
Aktivitet under lektionen					
Hemuppgifter					
Samarbetsförmåga					
Flit					
Iakttar överenskomna regler					
Ger andra arbetsro					

Annat: _____

3/3

Självvärdering a _____ (elevens namn) för utvecklingssamtal. Blanketten är avsedd för elevens självvärdering. Blankettunderlaget är detsamma som i lärarnas responsblankett. Det är bra att jämföra blanketterna. Om det finns stora avvikelser i något läroämne, är det skäl att fundera på orsakerna.

Läroämne _____

1 = hjälplig; 2 = nöjaktig; 3 = god; 4 = berömlig; 5 = utmärkt

	1	2	3	4	5
Aktivitet under lektionen					
Hemuppgifter					
Samarbetsförmåga					
Omsorgsfullhet					
Iakttar överenskomna regler					
Ger andra arbetsro					

Egna funderingar _____

Läroämne _____

1 = hjälplig; 2 = nöjaktig; 3 = god; 4 = berömlig; 5 = utmärkt

	1	2	3	4	5
Aktivitet under lektionen					
Hemuppgifter					
Samarbetsförmåga					
Omsorgsfullhet					
Iakttar överenskomna regler					
Ger andra arbetsro					

Egna funderingar _____

Läroämne _____

1 = hjälplig; 2 = nöjaktig; 3 = god; 4 = berömlig; 5 = utmärkt

	1	2	3	4	5
Aktivitet under lektionen					
Hemuppgifter					
Samarbetsförmåga					
Omsorgsfullhet					
Iakttar överenskomna regler					
Ger andra arbetsro					

Egna funderingar _____

5 Övningar i att lära känna varandra och att bilda grupp

I detta paket har samlats lekar för gruppbyggning och för att lära känna varandra som redan i tiotal år har använts på olika läger, på samlevnadskurser och i utbildningar som behandlar självkännet, självförtroende och självkänsla. Lekarna har använts i olika skolor under ledning av olika personer och fått god respons av eleverna. Varje ledare bör emellertid överväga hur leken passar den egna gruppen. Ledaren ansvarar alltid för allas säkerhet – såväl den fysiska som den psykiska.

Fler tips ges bl.a. i boken *Ryhmästä ryppääksi*, som är redigerad av Mikko Aalto. Boken kan rekommenderas för varje lärarrum. Ungdomssamarbetet Allians och Seikkailukoulutuskeskus KOTA har gett ut boken *Hyvät, pahat ja hauskat*, som innehåller många uppgifter med vilka klasshandedaren kan få gruppen att fungera bättre och öka klassens samanda. Också Mannerheims Barnskyddsförbund har ett bra paket på sina sidor.

Berätta för barnen varför lekarna leks. Syftet är att skapa, upprätthålla och främja en god klassanda, så att alla trivs bra i gruppen och känner sig accepterade som gruppmedlemmar. Det är viktigt att alla kan samarbeta med varandra i klassen även om man inte är hjärtevänner.

Efter varje lek är det bra att diskutera med eleverna

- hur det kändes när uppgiften hade lösts
- hur samarbetet löpte
- vilken roll var och en hade i uppgiften?

Läraren kan också fråga eleverna vad de tyckte om lekarna och hur de fungerade. Det hjälper läraren att utveckla leken och precisera anvisningarna i fortsättningen. Responsamtal kan föras med ett par, en liten grupp eller hela gruppen. Det är viktigt att gå igenom åtminstone ett par, tre responser tillsammans. Då känner eleverna att de blir hörda.

Innehållsförteckning över övningar

1) Lekar och övningar för gruppindelning	26
2) Lekar och övningar för parbildning	28
3) Lekar för att lära känna varandra	29
a) Att lära sig namn	29
b) Nät	29
c) Insiderkunskap	29
d) Att lära känna varandra med hjälp av föremål	29
e) Att lära känna varandra med hjälp av bilder	30
f) Kackel	30
g) Vem är jag?	30
h) Dikt eller verklighet	31
i) Dikt och verklighet	31
j) Brev till klasshandledaren	31
4) Lekar för gruppbildning i olika skeden	32
a) Segeltur (sociometer)	32
b) Papperstorn eller Pappersbrygga	32
c) Känslotorg	32
d) Öppna meningar	33
e) I samma båt	33
f) Till en öde ö	33
g) Kändis	34
h) Blindbockens ögon	34
i) Åsiktsmätare	34
j) Rådgivare	35
k) Vad jag skulle vara	35
l) Föreställningsövningen Drömmarnas skola	36
m) Pantomim	37
n) Fåglar	38
o) Solros	38

1 Lekar och övningar för gruppindelning

När du har fått en ny klass och du vill att eleverna ska lära känna varandra, passar slumpmässiga par- och gruppbildningsmetoder bra. Detta eftersom bekanta söker sig till varandra och bildar par sinsemellan, vilket varken främjar gruppbildningen som klass eller får gruppmedlemmarna att lära känna varandra. När slumpmässiga metoder används blir ingen utan par eller plats i gruppen, d.v.s. ingen blir utanför i sin egen klass.

- 1) Gruppmedlemmarna bildar en kö
 - a) i längdordning. Efter detta bildas ett behövt antal grupper. Uppmaningen kan vara t.ex. att de som står bredvid varandra bildar par eller att man räknar ner i ledet, t.ex. 1–5 om man behöver 5 grupper eller så att grupperna blir så jämnstora som möjligt
 - b) i ordning enligt födelsedag (året beaktas inte) eller namnsdag
 - c) i alfabetisk ordning enligt förnamn eller tillnamn
- 2) Handedaren delar ut lappar till alla med namnet på något djur
Gruppmedlemmarna sluter ögonen (vid behov kan dukar användas) och börjar låta som det djur som står på lappen. Berätta hur många det skall finnas i varje grupp. När gruppens medlemmar hittar varandra stannar de på sin plats och är tysta ända tills alla djur har tystnat
- 3) Gruppindelning i form av problemlösning
t.ex. enligt färgen på deltagarnas kläder, antalet knappar, skorna, strumporna eller liknande. Grupperna kan bestå av likadana eller olika. Indelningssättet kräver snabb observations- och slutledningsförmåga av handledaren. Som anvisning kan ges t.ex. följande:
 - a) I gruppen ska finnas svart, rött, blått och någon annan färg. I gruppen ska finnas både pojkar och flickor i så lika antal som möjligt
 - b) I gruppen ska finnas flickor och pojkar i så lika antal som möjligt. Alla ska ha någon avvikande färg. Minst en gruppmedlem bör ha något randigt, rutigt eller annars mönstrat
- 4) Gruppindelning med hjälp av färgkort
Handledaren reserverar ett lämpligt antal kort av olika färg. Gruppmedlemmarna väljer ett eget färgkort. Grupperna kan bildas t.ex. så att
 - a) De som har kort med samma färg bildar en grupp
 - b) Varje grupp ska innehålla olika färger och så jämt med flickor och pojkar som möjligt
- 5) Gruppindelning på basis av en åsichtssträcka
Bilda en sträcka med ändorna Skoldagen blir effektivare om rasterna avlägsnas och Rasterna förlängs eftersom de är den bästa tiden under skoldagen. Du kan bilda grupperna från sträckans slut eller början eller räkna ned så att ni får grupper av den storlek ni behöver, t.ex. på 3–4 personer

2 Parbildningslekar och övningar

1) Enligt delarna i ett sammansatt ord

För leken behövs lappar med t.ex. följande ord: frukt, sallad, glass, kiosk, spår, vagn, tåg, segel, båt, mat, affär, morgon, dopp, tennis, racket, stek, panna, läpp, stift, sol, stol. Även andra ord kan naturligtvis användas...

Varje gruppmedlem får en lapp med en del av ett sammansatt ord. Medlemmarna i gruppen skall hitta sitt par, d.v.s. en del som passar den egna delen av ett sammansatt ord. När ni har hittat ett par, gå tillsammans och sätt er på ett lugnt ställe.

2) Med hjälp av snörändor

Handledaren reserverar ett behövligt antal ca meterlånga snören. Han eller hon tar tag i snörena på mitten så att ändorna blir hängande. Var och av eleverna tar tag i en ända. När alla har tagit tag i en ända släpper handledaren snörena. De som håller i samma snöre bildar ett par.

3) Enligt längdordning

Eleverna bildar en kö enligt längdordning. Handledaren uppmanar att bilda par så att

- a) paren är så jämlånga som möjligt med de andra paren. Det betyder att den längsta och den kortaste bildar ett par, den näst längsta och den näst kortaste bildar ett par osv.
- b) paren är så jämlånga som möjligt sinsemellan. Det betyder att de två längsta bildar ett par, de två minsta bildar ett par osv.

4) I ordning enligt födelsedag

En kö bildas i födelsedagsordning. Klasshandledaren uppmanar att bilda par så att

- a) paren i medeltal firar sina födelsedagar så samtidigt som möjligt med de övriga paren. Det betyder att den som firar sin födelsedag först och den som firar sin födelsedag sist bildar ett par, den som firar sin födelsedag som andra och den som firar sin födelsedag som nästsista bildar ett par osv.
- b) Medlemmarna i paret firar sina födelsedagar så samtidigt som möjligt. Det betyder att de två som firar sina födelsedagar först bildar ett par, osv.

5) Enligt färglappar

Handledaren reserverar ett lämpligt antal lappar av olika färg (som färger också användas färg- eller tuschpennor kan), två av varje färg. Gruppmedlemmarna väljer ett eget färgkort med ögonen slutna. De vars kort har samma färg bildar ett par.

3 Lekar för att lära känna varandra

- a) **Att lära känna varandra: det egna namnet och att lära sig namn**
Alla sätter sig i en ring. Hitta på ett tillnamn åt dig själv som börjar med samma bokstav som ditt förnamn och som berättare något om dig själv. T.ex. ”Jag heter Frida Filmälskare och jag gillar att gå på bio”. Följande fortsätter: Det här är Frida Filmälskare och själv heter jag Ville Vandrare. Jag gillar friluftsliv. Följande person presenterar de båda föregående och lägger sedan till sitt eget namn. Tillnamnet kan också vara t.ex. en frukt, ett yrke, en färg eller något annat. Då behöver tillnamnet inte nödvändigtvis börja med samma bokstav som förnamnet.
- b) **Att lära känna varandra: nätet**
Det här behövs: ett repnystan. Alla sätter sig i en ring. Handledaren har repnystanet. Handledaren kastar det till någon i gruppen och säger elevens namn. Kastandet pågår ända tills alla har tag i repet och repet bildar ett nät. Den som repet till sist börjar montera ner nätet genom att kasta repet till den som han eller hon fick det av. Namnet på den person till vilken repet kastats måste nämnas. Man fortsätter till handledaren har fått tillbaka nystanet. Övningen kan upprepas så att alla lär sig varandras namn.
- c) **Insiderkunskap**
Alla ställer sig i en ring med ryggen mot mitten. Handledaren inleder med att säga sin favoritsak och vänder sig med ansiktet mot mitten. De som har ett gemensamt ”svar” får se varandra. Därefter kan gruppmedlemmarna i ordning avslöja något intresse eller någon favoritsak och de som har samma intresse eller favoritsak ser varandra. Intresset kan vara en hobby, en fritidsaktivitet, en musikstil. Som favoritsak kan användas favoritfärg, en favoritmusikgrupp, ett TV-program, ett ishockey-, fotbolls- eller annat lag.
- d) **Att lära känna varandra med hjälp av föremål**
Det här behövs: En bricka och många föremål. Små föremål kan samlas under årens lopp t.ex. från påskägg, också föremål hemifrån kan naturligtvis användas. Du kan också använda egna föremål som gruppmedlemmarna har med sig eller som du har bett dem att ta med sig.
Alla sätter sig i en ring. Varje deltagare väljer ett föremål från brickan. Föremålet skall berätta något om deltagaren eller annars vara betydelsefullt för henne eller honom. Var och en tar ett föremål i tur och ordning och lägger det sedan tillbaka på brickan, så att de andra kan använda samma föremål om de vill. Var och berättar vad föremålet berättar om innehavaren och varför det är viktigt. Om handledaren inte har med sig föremål, väljer varje deltagare ett eget föremål som han eller hon har tar med sig.

e) Att lära känna varandra genom bilder

Det här behövs: En bricka och många föremål. Små föremål kan samlas under årens lopp t.ex. från påskägg, också föremål hemifrån kan naturligtvis användas. Du kan också använda egna föremål som gruppmedlemmarna har med sig eller som du har bett dem att ta med sig.

Alla sätter sig i en ring. Varje deltagare väljer ett föremål från brickan. Föremålet skall berätta något om deltagaren eller annars vara betydelsefullt för henne eller honom. Var och en tar ett föremål i tur och ordning och lägger det sedan tillbaka på brickan, så att de andra kan använda samma föremål om de vill. Var och berättar vad föremålet berättar om innehavaren och varför det är viktigt. Om handledaren inte har med sig föremål, väljer varje deltagare ett eget föremål som han eller hon har tar med sig.

f) Kot kot

Alla sitter eller står i en ring. Ledaren inleder leken genom att säga ”kot-kot” till personen till vänster om sig själv. Denna säger samma till personen till vänster om sig. Leken fortsätter ända tills man är tillbaka vid ledaren. Man försöker en gång till, och börjar därefter ta tid. Målet är att uppnå maximal hastighet och göra rekord i skolan.

En variation

Alla sitter eller står i en ring. Ledaren inleder leken genom att säga ”kot-kot” till personen till vänster om sig själv. Denna säger samma till personen till vänster om sig. Leken fortsätter ända tills man är tillbaka vid ledaren. Ledaren härmar något annat djurs läte, t.ex. grymt eller gnägg, mu eller bä och fortsätter sedan med detta läte under omgången.

Ytterligare en tredje variation

Alla sitter eller står i en ring. Ledaren inleder leken genom att säga ”kot-kot” till personen till vänster om sig själv. Denna säger samma åt personen till vänster om sig. Leken fortsätter tills budkavlen kommer till en person som har en lapp med följande läte mu, gnägg, bä, grymt. Personen byter till det nya lätet. Leken fortsätter på samma sätt tills man kommer till nästa person som har en lapp. Denna byter till ett nytt läte. Man kan byta lappar och variera lätena mitt under leken. Leken är verkligen rolig när den är som bäst.

g) Vem är jag?

Bilda par t.ex. med lappar som innehåller delar av sammansatta ord. Se Att bilda par. Det sammansatta ordets första led är A och efterleden B. A:na börjar med att berätta vem och hurdana de är under en minut varefter rollerna byts och B:na berättar vem och hurdana de är. Detta upprepas. Därefter berättar B:na först hurdana de inte skulle vilja vara och sedan A:na detsamma. Efter detta berättar först A:na vad och hurdana de skulle vilja vara och sedan B:na detsamma.

h) Saga eller verklighet

Alla sitter i en ring. Ledaren inleder genom att berätta om personen som sitter bredvid

- vem han eller hon är
- var han eller hon bor
- hur gammal han eller hon är
- vilket hans eller hennes horoskop är
- vad han eller hon tycker om
- vilket hans eller hennes favoritämne i skolan är.

Obs! Historierna behöver inte vara sanna. När varvet fortsätter märker man ofta att berättaren talar om sig själv. Låt gruppen märka detta!

i) Saga eller verklighet

Dela in klassen i grupper på 3–5 personer med hjälp av någon slumpmässig metod. Se Bildandet av grupper. Var och en berättar i tur och ordning i den egna gruppen fyra sanna saker och en lögn om sig själv. Sakerna kan vara vad som helst: ålder, längd, vikt, antal familjemedlemmar, sjukdomar, utlandsresor, drömmar, favoritfärg, bilmärke, hobby osv. De kan berättas i vilken ordning som helst. När berättaren har berättat alla fem saker, börjar de andra gissa vilken av sakerna som inte stämmer. När lögnen har hittats, bekänner berättaren den genast. Man går över till följande ”lögnare”.

j) Brev till klassföreståndaren

Skriv ett brev till klassföreståndaren. Berätta om dig själv, din familj, dina keldjur, dina hobbyer, hur du tillbringar din fritid. Berätta om din skolgång i årskurserna 1–6 och hur skolan har börjat i årskurserna 7–9. Fundera på din framtid, vilka planer du har efter den grundläggande utbildningen.

Klassföreståndarna läser brevet, och placerar det sedan i ett kuvert försett med ditt namn. Du får tillbaka brevet under våren i årskurs 9 lite före skolan slutar.

4 Lekar för gruppbildning

a) En segeltur (Sociometer)

Med en sociometer får man viktig kunskap om relationerna i klassen. Du kan utnyttja den information du får om relationerna i gruppen för att styra elevernas beteende i önskad riktning.

Ta kopior av texten för eleverna och be eleverna att skriva numren 1–14 på separata lappar och sitt namn efter i takt med att berättelsen går framåt.

Vår klass deltar i en segeltur till Korsholm. Vi seglar ute på fjärden. Plötsligt blåser det upp till storm, och höga vågor omger oss från alla håll. Läget kan bli farligt, om vi inte väljer en person från klassen till ledare för vår räddningsoperation. Jag föreslår som ledare 1) _____ och som hans/hennes assistenter 2) _____ och 3) _____.

Som tur är har jag mina närmaste vänner 4) _____ och 5) _____ bredvid mig. Vi är länge utlämnade åt vågorna. De flesta av oss börjar bli rädda, men 6) _____ och 7) _____ vet inte av någon rädsla. Det känns som om stormen skulle räcka en evighet, men vinden mojar plötsligt. Seglen är sönder och vi tvingas vänta. Tiden börjar bli lång. 8) _____ hittar på en rolig lek, men 9) _____ och 10) _____ vill inte delta. Jag är så hungrig att min mage knorrar och märker att jag har glömt min västkost vid övernattningsstället. Lyckligtvis ger 11) _____ och 12) _____ en del av sin matsäck åt mig. Efter maten vill jag vila, men 13) _____ och 14) _____ stör hela tiden så att det aldrig blir tyst. Sjöräddarna har upptäckt vårt haveri och en räddningspatrull hittar oss. Efter en liten stund är vi tryggt tillbaka på vårt övernattningsställe och värmer oss vid brasans värme.”

b) Papperstorn eller Pappersbrygga

TUppgiften utvecklar samverkan och ger övning i problemlösning.

Du behöver 20 pappersark (använda A4-papper passar utmärkt). Ge alla grupper samma uppgift, d.v.s. att bygga ett torn eller en brygga. ”Ni deltar i världsmästerskapen i tornbyggnad. För att vinna tävlingen ska ni bygga ett så högt torn eller en så lång bro som möjligt av de här papperen.” Papperen får vikas, men de får inte rivas..

c) Känslotorg

Det här behövs: Känslokort. Känslokorten är kort på vilka olika känslolägen har skrivits. OBS! inga egenskaper. Det får finnas mycket kort – gärna 100 st. Det lönar sig att göra korten av kraftig paff eller t.o.m. att

laminera dem, så att de kan användas flera gånger i olika grupper och också i samma grupp.

Varje deltagare får 4–5 kort. Be var och en se vad som står på korten. Efter en stund öppnas ett känslotorg och uppgiften är att bli av med de kort som inte beskriver ditt känsloläge just nu. Du kan också berätta om de kort som du hade velat få eller som inte passar i just det här ögonblicket.

Variation

Korten distribueras på golvet. Var och en berättar vad han eller hon känner just nu (t.ex. när lägerskolan har slutat eller när klassen snart går ut skolan el. dyl.).

d) Öppna meningar

För varje deltagare dupliceras papper med påbörjade meningar.

Komplettera meningarna

- den första med det egna känsloläget
- de två andra med saker som ansluter sig till klassen
- du kan själv hitta på mera påbörjade meningar som passar i situationen.

När alla har kompletterat meningarna, samlas papperen ihop, blandas och delas ut på nytt. Man tar ett varv under vilket var och en får läsa högt från det papper han eller hon fått.

Just nu känner jag mig...

Jag tycker att vår klass...

Jag skulle önska att vår klass...

e) I samma båt

Rita på marken eller märk ut med målartejp på golvet en liten båt. Hela klassen ska rymmas i båten. Båten kan göras mindre ett par gånger, och gruppen måste då fundera hur gruppen i sin helhet ska få plats i båten. Om du vill göra en tävling av leken, dela gruppen itu. Rita en båt för vardera gruppen. Den grupp som snabbast får plats i båten, har vunnit tävlingen.

f) Att ta med till en öde ö

Skede 1

Var och en funderar och skriver upp 20 saker som de skulle ta med sig till en öde ö.

Skede 2

Grupper på fyra personer bildas. Båten som man använder för att ta sig till den öde ön är liten, och på stranden märker man att endast 10 saker sammanlagt kan tas med. Gör en gemensam lista på de saker som ni tar med.

Skede 3

Två stora grupper bildas. Vår båt förliser. Några saker måste kastas överbord. Vilka fem saker väljer man att ta med till den öde ön?

Skede 4

Grupperna presenterar sina listor för varandra.

g) Kändis

Du behöver: Lappar med namnen på kända personer.

Dela grupperna i par. Använd något slumpmässigt sätt att bilda paren. Se Att bilda par.

Ge varje medlem i gruppen en lapp med namnet på en känd person. Den ena börjar med att ställa frågor som kan besvaras med Ja eller Nej. Till exempel

- Är jag utländsk?
- Är jag en kvinna?
- Är jag vuxen?
- Har mitt arbete att göra med sport?

När svararen är ganska säker på personen, kan han eller hon försöka gissa. Om svaret är rätt, byter man tur. Om svaret är fel, ger frågeställaren någon vink om vad det lönar sig att fråga.

Variation

Som personer används den egna klassens elever. Det lyckas då eleverna känner varandra bra, t.ex. i årskurs 9.

h) Blindbockens ögon

Du behöver: Scarfar för alla

Alla sätter sig i en ring. Alla utom en är blindbockar och täcker sina ögon med scarfar. Den som är utan scarf fungerar som ögon för blindbockarna och beskriver någon i gruppen. I beskrivningen får endast ingå positiva saker om

• utseende	• karaktärsdrag
• klädsel	• temperament
• intressen	• egenskaper
• hobbyer	• horoskoptecknen

Blindbockarna kan gissa vem det handlar om. Den som beskrivs får inte gissa själv. När någon har gissat rätt, kan man diskutera hur det kändes att bli beskriven och om beskrivningarna träffade rätt.

i) Åsiktsmätare

Du behöver: En förteckning över åsikter på basis av vilka gruppen kan delas i ungefär två delar.

Förteckning med frågor (hitta vid behov på nya frågor):

Märkeskläder är must

Att röka är dumt

Finskan borde vara frivillig
Den som gör civiltjänst är inte fosterländsk
Människor ska alltid själva svara för sitt uppehälle
Finland bör ta emot fler flyktingar
Politiker driver bara frågor som de själva har nytta av
Bäst kopplar man av genom att dricka alkohol
Det är viktigt att gå i skolan
Jag kan påverka min framtid

På väggarna i lokalen sätts lappar med texterna ”Helt av samma åsikt” och ”Helt av annan åsikt”. Handledaren läser påståendena och ber gruppmedlemmarna att välja sin plats på linjen. När gruppen har delats i ungefär två delar, uppmanas medlemmarna i gruppen att ta sig ett par från ungefär samma ställe på andra sidan om linjen. Med andra ord: om du är ”helt av samma åsikt” så tar du ett par som är ”helt av annan åsikt”. Om du är nästan vid mittlinjen, väljer du ett par som är så nära mittlinjen som möjligt men på andra sidan om den osv. Paren utbyter åsikter om varför de tycker som de tycker.

Till sist får deltagarna berätta om sina erfarenheter av hur deras åsikter förändrades efter att de hade diskuterat med en person med motsatta åsikter.

j) Rådgivare

Gruppen delas i två. Grupperna bildar glesa rader. En av deltagarna stannar utanför grupperna. Han eller hon kommer att gå mellan raderna och lyssna på rådgivarnas råd för att kunna fatta beslut i en viktig fråga. Frågan kan vara någon samhällsrelaterad sak eller en fråga som ansluter sig till personens privatliv, såsom

- att börja röka
- att använda rusmede
- att skolka
- att hålla fester

Rådgivarna på den ena sidan ger råd enligt vilka det lönar sig att göra saken i fråga och rådgivarna på den andra sidan ger råd enligt vilka det inte lönar sig att göra saken. När alla råd har hörts, fattar personen i fråga beslut i saken enligt sina egna åsikter och de råd hon eller han fått. Personen berättar hur det kändes att lyssna på råden och vilket råd, om något, som avgjorde personens inställning till frågan. Därefter kan man diskutera hur andra människors tyckanden påverkar de egna åsikterna och hur trycket från gruppen påverkar på beslutsfattandet. Det är också bra att diskutera ansvarsfrågorna då man försöker påverka en annans åsikter, beteende eller handlingar. Var och en kan för sig fundera hur självständiga de egna besluten egentligen är.

k) Vad skulle jag vara?

Det här behövs: Ett duplikat med färdiga motiv eller penna och papper för varje medlem i gruppen.

Var och en svarar på duplikatet eller skriver på ett papper vad han eller hon skulle vara. Motiven är:

- ett väder
- en månad
- en växt
- en veckodag
- en bok
- en färg
- en motionsform
- ett djur
- en doft
- en världsdel.

När alla har svarat samlar handledaren in papperen och delar ut dem på nytt. Var och en läser högt upp det svar som står på papperet. Man funderar tillsammans vem det kan vara fråga om. När uppgiften är gjord, är det bra att diskutera om det var lätt att finna svaren och hur det kändes när de andra kände dina tankar. Svarpapperens returneras till sina ägare.

l) Föreställningsövningen En drömskola

Läraren berättar om en drömskola så att hon lämnar plats för elevens egna åsikter. Uppgiften kräver god arbetsro. Lugn instrumentalmusik kan spelas i bakgrunden. Eleverna uppmanas först att slappna av och inta en skön och bekväm ställning. Be dem också att sluta ögonen, eftersom det är lättare att låta fantasibilderna komma med ögonen slutna. Minns att en del känner sig otrygga med ögonen slutna, och låt dem ha ögonen öppna. Diskutera till sist drömskolan tillsammans.

”Du går hemifrån till skolan. Vädet är varmt och vackert. Du känner dig lugn och väl till mods. För en gångs skull har du sovit tillräckligt och nu njuter du av dagen. När du har gått en stund, börjar skolan bli synlig. Du kommer till gården. Den har allt vad du kan önska dig. Föreställ dig hur dina drömmars skolgård tar emot dig om morgonen.” *Paus*

Du stannar en stund på gården eftersom det är vackert väder. Hurdant är dina drömmars skolhus? Hur ser det ut? *Paus*

”Snart är det tid att gå in. Skolans trivsamma korridorer bjuder dig att stiga in. Föreställ dig korridorerna, väggarna och möblerna i dina drömmars skola.” *Paus*

”Det är tid att gå till klassen. Föreställ dig

- vilken färg dina drömmars klassrum har
- hurdana gardiner där finns
- hur klassen är inredd
- vad som får dig att trivas där.” *Paus*

”Läraren inleder undervisningen. Han använder det åskådningsmaterial du önskar, du får studera på det sätt som passar dig bäst och du kan gå framåt i egen takt. Fundera

- hur dina drömmars lärare undervisar

- hur du lär dig bäst
- hurdan din studietakt är” *Paus*

”Fundera med vilka personer du helst samarbetar när ni ska lära er en ny svår sak som du verkligen vill lära dig. Fundera vad de här personerna gör som gör att du lär dig lättare.” *Paus*

”Eftersom det har varit roligt att lära och undervisningen är bra, har tiden flugit iväg. Du märker att din mage knorrar och snart är det också lunch-paus. Skolrestaurangen bjuder dig att trivas. Föreställ dig hur dina drömmars skolrestaurang ser ut.” *Paus*

”Idag serveras din älsklingsrätt. Fundera

- vad det är
- hur den serveras
- vilken din matdryck är
- med vem du äter din lunch.” *Paus*

”Timmarna efter lunchen går snabbt. Under eftermiddagen finns det ändå en paus, under vilken du har tid att syssla med någon trevlig rastaktivitet som du tycker om. Fundera vad det är och med vem du gör den?” *Paus*

”Sedan följer de sista timmarna. Också de går snabbt och snart får du gå hem. Fundera hurdan färden hem är.” *Paus*

”Nu återvänder vi till vår egen klass och ni får skriva om och rita era drömmars skola är och hur det är att arbeta i den.”

m) Pantomim

Du behöver lappar men namnen på olika hobbyer eller yrken. Använd sådana hobbyer och yrken som lätt kan presenteras genom pantomimer och som är allmänt kända. Hobbyerna kan vara t.ex.

- att skida
- att spela tennis
- att rita eller
- att måla

Yrkena kan vara t.ex.

- busschaufför
- sjukvårdare
- försäljare
- bagare
- målare
- husbyggare

Dela in gruppen i par på något slumpmässigt sätt. Se Parbildning. Ge paren lappar med en hobby eller ett yrke som de ska föreställa. Ge paren en stund på sig för att förbereda föreställningen. Paren föreställer sin hobby eller sitt yrke utan ljud, genom att använda kroppen, gester och mimik. Berätta att det lönar sig att göra rörelserna överdrivet och långsamt så att de är lättare att gissa.

När paren är färdiga kan föreställningarna börja. När någon gissar, får han eller hon säga vilken hobby eller vilket yrke det är fråga om. Gissaren uppträder som följande med sitt par. När alla par har uppträtt, kan man diskutera hur det kändes att uppträda

n) Fåglar

Duplicera för alla en bild eller ta en transparangkopia med fåglar i olika situationer.

Be eleverna titta på bilderna under några minuter. Be dem att välja en fågel som beskriver dem bäst just nu. Be dem fundera varför de valde just den fågeln. Till sist berättar gruppen för varandra vilken fågel de valde och varför.

Den här bilden kan användas många gånger i samma grupp. Uppgiften kan varieras. Någon gång kan man fråga vilken fågel som beskriver dem allmänt taget eller vilken fågel de kommer att vara t.ex. efter 5, 10 eller 15 år.

o) Solros

Det här behövs: Pennor och papper eller duplikat på vilket ritats en solros med åtminstone så många kronblad som det finns elever i gruppen.

Var och en skriver sitt namn i solrosens mitt. Efter det får solrosorna cirkulera. Var och en skriver en positiv egenskap om personen i fråga. Handledaren säger till när papperens ska ges vidare till följande person. När hela varvet är fullt, samlar handledaren in solrosorna. Han delar ut papperen på nytt i slumpmässig ordning. Var och en får i tur och ordning höra sina egna positiva sidor. När alla positiva sidor har lästs upp, diskuteras man om deltagarna kände igen sig i beskrivningarna och hur det kändes att ge och få positiv respons. Solrosorna ges tillbaka till ägarna. Om du har den minsta misstanke om att något otrevligt kan ha skrivits på lapparna, är det bäst att samla in lapparna och kontrollera dem.

Variation

På solrosen kan också ritas några blad. Var och en kan skriva egna utvecklingsområden på dem. Dessa delas dock inte ut i gruppen.

Namn	Årskurs
------	---------

En god vän Årskurs 7

Teammedlemmar _____

Anvisning:

- 1) Vilka egenskaper tycker ert team att en god vän har och hur beter sig en god vän?
- 2) Ordna egenskaperna/beteendena i viktighetsordning. Nummer 1 är viktigast, nummer 2 näst viktigast etc.

Nr	Egenskaper/ beteenden hos en god vän	Ordning	Beskriver det mig?
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8			
9			
10			

Betrakta nu listan för dig själv. Följande delar av uppgiften gör Du själv och Du behöver inte dela dem med de andra.

- 1) Kryssa för de punkter som du tycker att beskriver Dig själv som vän.
- 2) Instämmer du i teamets beslut? Om du ensam skulle ordna egenskaperna hos en god vän, vilka ändringar skulle du göra?

En god vän (Årskurs 7)

Anvisning till läraren

Dela in klassen i grupper på tre personer. Låt inte eleverna bestämma om gruppindelningen. Som grund för indelningen kan du använda t.ex. antalet knappar i kläderna, blusens färg etc. Se till att båda könen är representerade i alla grupper.

- 1) Be medlemmarna i gruppen att en stund för sig själva fundera på egenskaperna och beteendena hos en god vän
- 2) Sedan gör gruppen tillsammans upp en egen lista över egenskaperna hos en god vän.
- 3) Listorna presenteras för de andra grupperna. Därefter:
- 4) Eleven bedömer om egenskaperna hos en god vän på den gemensamma listan beskriver honom eller henne själv. Denna del av uppgiften delas inte med de andra.
- 5) Till sist besvarar eleverna uppgifterna 1 och 2 nere på blanketten.

Intressen (årskurs 7)

Anvisning till läraren

Be eleverna att skriva de egna favoritsakerna i kolumnen "Favorit-".

När alla är färdiga, be eleverna att söka så många personer som möjligt som har samma svar.

Skriv namnen på de elever som har samma svar som eleven.

Namn	Årskurs
------	---------

Intressen Årskurs 7

- 1) Läs kategorierna i kolumnen till vänster
- 2) Skriv svaren i den mittersta kolumnen
- 3) Försök hitta så många personer som möjligt som har samma svar som du. Skriv deras namn i kolumnen till höger.

Kategori	Favorit	Vänner som har samma svar som jag
Färg		
Bok		
Tv-program		
Film		
Nummer		
Glassmak		
Brädspel		
Idrottsgren		

Namn	Årskurs
------	---------

Intervju med klasskamrat Årskurs 7

Intervjua ditt par. Skriv ner hans eller hennes svar. Presentera till sist ditt par för resten av gruppen.

Intervjuarens namn	
Parets namn	
Födelsedatum	
Födelseort	
Syskon	
Orter där jag har bott tidigare	
Favoritbok	
Favoritteveprogram	
Favoritämne i skolan	
Favoritlåt	
Favoritfilm	
Hobbyer och andra intressen	
Sak eller egenskap som jag är stolt över hos mig själv	
Om du kunde tala med vem som helst, vem skulle du välja och varför?	
Nämn tre saker som ofta nämns när någon beskriver dig.	
Vad skulle du vilja att folk visste om dig som de inte ännu vet?	
I vilken seriefigur känner du igen dig själv?	

Ge tillbaka blanketten till den som du intervjuade.

Intervju med klasskamrat (Årskurs 7)

Anvisning till läraren

Be eleven att skriva sitt namn på papperet.

Räkna ner (klassens elevantal dividerat med två). Bilda par av elever med samma nummer eller på basis av någon annan slumpmässig egenskap, t.ex. närliggande födelsedagar.

Be därefter eleven att ge blanketten till sitt par. Paret skriver sitt namn i punkten Intervjuarens namn. Vardera intervjuar varandra i tur och ordning.

Be vardera att välja de frågor vars svar de presenterar för resten av gruppen.

Till sist presenterar paret 3–5 svar för hela gruppen beroende på hur mycket tid man har på sig.

Namn	Årskurs
------	---------

Jag som medlem av klassen Årskurs 7

Bedöm din verksamhet i klassen och i dina mänskliga relationer/Hur uppför du dig i klassen och i dina relationer?. Dra en ring kring den låda/det alternativ som bäst beskriver din verksamhet i skolan.

Jag...	A	B	C
1 markerar	flitigt	ibland	sällan
2 gör hemuppgifterna	i allmänhet alltid	oftast	sällan
3 diskuterar	aktivt	ibland	sällan
4 lyssnar på andra frågar om jag	oftast	ibland	sällan
5 inte förstår	ofta	ibland	sällan
6 uppmuntrar dem som är blyga och försagda	ofta	ibland	sällan
7 tolererar det som är annorlunda	bra	i viss mån	dåligt
8 koncentrerar mig på studierna	bra	ganska bra	dåligt
9 kommer till timmarna	alltid punktligt /i tid	i allmänhet punktligt/i tid	ibland för sent
10 frånvaro	lite	i någon mån	mycket
11 relationer till lärarna	goda	ganska goda	dåliga
12 språkbruk	vänligt	neutralt	kränkande

Vilka saker skulle du vilja ändra på i ditt eget beteende? Varför?

Namn	Årskurs
------	---------

En Ordentlig Elev Årskurs 8

Medlemmar i teamet _____

Anvisning:

- 1) Vilka egenskaper tycker teamet att en ordentlig elev har och hur betar sig en ordentlig elev? Anteckna i listan.
- 2) Ordna egenskaperna i viktighetsordning. Nummer 1 är viktigast, nummer 2 näst viktigast etc.

Nr	Egenskaper hos en ordentlig skolelev	Ordning	Beskriver det mig?
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8			
9			
10			

Betrakta nu listan för dig själv. Följande delar av uppgiften gör Du för dig själv och Du behöver inte dela dem med de andra.

- 1) Kryssa för de punkter som du tycker att beskriver Dig själv som elev.
- 2) Instämmer du i teamets beslut? Om du ensam skulle ordna egenskaperna hos en ordentlig skolelev, vilka ändringar skulle du göra?

En god vän (årskurs 8)

Anvisning till läraren

Dela in klassen i grupper på tre personer. Låt inte eleverna besluta om gruppindelningen. Som grund för gruppindelningen kan du använda t.ex. antalet knappar i kläderna, blusens färg, modellen på skorna etc. Gruppen kan sättas ihop av likadana eller olika elever i fråga om den sak som valdes. Se till att båda könen är representerade i alla grupper.

- 1) Be medlemmarna i gruppen att en stund för sig själva fundera på egenskaperna och beteendet hos en ordentlig elev.
- 2) Sedan gör gruppen tillsammans upp en lista över egenskaperna hos en ordentlig elev.
- 3) Listorna presenteras för de andra grupperna. Därefter:
- 4) Eleven bedömer om egenskaperna hos en ordentlig elev beskriver honom eller henne själv. Denna del av uppgiften delas inte med de andra.

Till sist besvarar eleverna uppgifterna 1 och 2 nere på blanketten.

Efter sommaren (årskurs 8)

Anvisning till läraren

Be eleven att skriva sitt namn på papperet.

Räkna ner (klassens elevantal dividerat med två). Bilda par av elever med samma nummer eller på basis av någon annan slumpmässig egenskap, t.ex. närliggande födelsedagar.

Be därefter eleven att ge blanketten till sitt par. Paret skriver sitt namn i punkten Intervjuarens namn. Vardera intervjuar varandra i tur och ordning.

Den intervjuade får välja vilka frågor om honom eller henne som berättas för resten av gruppen.

Till sist presenterar paret 3–5 svar för hela gruppen beroende på hur mycket tid man har på sig.

Namn	Årskurs
------	---------

Efter sommaren Årskurs 8

Intervjua ditt par. Skriv hans eller hennes svar på blanketten. Presentera till sist ditt par för resten av gruppen.

Intervjuarens namn	
Vad var sommars höjdpunkt och när inträffade den?	
Sommarens bästa plats?	
Med vem tillbringade du sommaren?	
Sommarens bästa TV-program	
Bästa sommarläsningen	
Platser som du besökte under sommaren	
Din favoritsyssla under sommaren	
Din favoritsommarlåt	
Din favoritfilm	
Vad för slags sport idkade du?	
Din favoritglass	
Sommarens bästa törstsläckare	
Beskriv sommaren med tre ord	
Bästa badstället	
I vilken seriefigur känner du igen dig själv?	
Vad väntar du dig av det kommande skolåret?	

Ge tillbaka blanketten till den person som du intervjuade

Namn	Årskurs
------	---------

Kartläggning av klassandan Årskurs 8

Bedöm arbetsron, relationerna och beteendet i din klass. Dra en ring runt den låda/det alternativ som bäst beskriver beteendet i din klass.

Man...	A	B	C
1 markerar	flitigt	ibland	sällan
2 gör hemuppgifterna	i allmänhet alltid	oftast	sällan
3 diskuterar	aktivt	ibland	sällan
4 lyssnar på andra	oftast	ibland	sällan
5 frågar om man inte förstår	ofta	ibland	sällan
6 uppmuntrar dem som är blyga och försagda	ofta	ibland	sällan
7 tolererar det som är annorlunda	bra	i viss mån	dåligt
8 koncentrerar sig på studierna	bra	ganska bra	dåligt
9 kommer till timmarna	alltid punktligt / i tid	i allmänhet punktligt / i tid	ibland för sent
10 frånvaro	lite	i någon mån	mycket
11 relationer till lärarna	goda	ganska goda	dåliga
12 språkbruk	vänligt	neutralt	kränkande

Vilka saker skulle du vilja ändra på i klassens beteende? Varför?

Namn	Årskurs
------	---------

Att hitta en vän Årskurs 8

Hitta en vän som
är enda barnet

Vännens namn

har varit utomlands	
tycker om kryddad mat	
har åtminstone två syskon	
har vunnit ett pris	
kan åka slalom eller skateboard	
är ungefär lika lång som du	
kan spela något instrument	
har brutit sitt ben någon gång	
har ett älsklingsdjur	
är familjens förstfödda, d.v.s. äldsta barnet	
har samma skonummer som du	
är familjens minsting, d.v.s. yngsta barnet	
tycker om att fiska	
är född i samma månad som du	
spelar något lagspel	
är född i samma tecken som du	
har ett syskon (=syster eller bror)	
kan vissla mellan fingrarna	
har samma favoritfärg som du	

Att hitta en vän (årskurs 8)

Anvisning till läraren

Man behandlar en fråga i taget, d.v.s. eleven måste intervjua så många klasskamrater att villkoret uppfylls. De elever som uppfyller villkoret antecknas i kolumnen till höger.

Uppmuntra eleverna att hitta så många klasskamrater som möjligt som uppfyller villkoren. Efter det går man över till följande fråga.

Till sist kan man gå igenom en sak för varje elev som han eller hon har gemensamt med någon annan.

Till exempel ” Jag och Mia är födda i samma tecken. Vi är vädurar” eller ”Jens och jag tycker båda om att fiska. Både jag och Bobi är enda barnet”.

Efter sommaren (årskurs 9)

Anvisning till läraren

Be eleven att skriva sitt namn på papperet. Räkna ner (klassens elevantal dividerat med två). Bilda par av elever med samma nummer eller på basis av någon annan slumpmässig egenskap, t.ex. närliggande födelsedagar.

Be därefter eleven att ge blanketten till sitt par. Paret skriver sitt namn i punkten Intervjuarens namn. Vardera intervjuar varandra i tur och ordning.

Den intervjuade får välja vilka frågor om honom eller henne som berättas för resten av gruppen.

Till sist presenterar paret 3–5 svar för hela gruppen beroende på hur mycket tid man har på sig.

Namn	Årskurs
------	---------

Efter sommaren Årskurs 9

Intervjua ditt par. Skriv hans eller hennes svar på blanketten. Presentera till sist ditt par för resten av gruppen

Intervjuarens namn

Vad var sommars höjdpunkt och vad hände då?	
Sommarens bästa plats?	
Med vem tillbringade du sommaren?	
Bästa minnet från skriftskolläger eller protuläger	
Din favoritsyssla under sommaren	
Platser som du besökte under sommaren	
Vad önskar du dig av sommaren?	
Vilka är dina mål för studierna i år?	
Vart tänker du söka efter nian?	
Hur har du kommit till det beslutet?	
Vad är viktigast i livet?	
Vad är det finaste en människa kan göra för någon annan?	
För vad skulle du vilja att dina klasskamrater minns dig när grundskolan är slut?	
Vad önskar du dig av din klass i år?	

Ge tillbaka blanketten till den person som du intervjuade

Namn	Årskurs
------	---------

Hurdan tycker du själv att du är och hurdan tycker andra att du är? Årskurs 9

Kryssa för de alternativ som beskriver dig själv. Diskutera sedan med ditt par om hur de alternativ som du valde syns i ditt beteende och ditt liv.

	intressant		trygg
	kärleksfull		stimulerande
	pålitlig		omsorgsfull
	behaglig		tålmodig
	anspråkslös		spännande
	motiverad		känslig
	ivrig		vänlig
	traditionell		kreativ
	mjuk		uppmärksam
	flitig		hängiven studierna /satsar på studierna
	sträng		smidig
	uppmuntrande		konsekvent
	noggrann		omtänksam
	beslutsam		förnuftig
	förstående		självständig
	sällskaplig /social		systematisk
	envis		engagerad
	logiskt tänkande		bekvämlig
	modig		inte rädd för att hugga i
	äventyrlig		älskar lugnet

Hurdan skulle jag vilja vara?	Vilka egenskaper skulle du vilja slippa?

Hurdan tycker andra att jag är?	Hurdan önskar andra att jag skulle vara?

Namn	Årskurs
------	---------

Jag idag Årskurs 9

Intervjua ditt par. Skriv hans eller hennes svar på blanketten. Presentera till sist ditt par för resten av gruppen.

Intervjuarens namn	
Hur vaknade du i morse?	
Vad åt du till frukost?	
Vad drömmer du om nu?	
Vad är bäst med denna dag?	
Vart skulle du vilja resa just nu?	
Vad gör livet värt att leva?	
Vilken bok skulle du vilja läsa nästa gång?	
Vad i modet irriterar dig?	
Vilken trendsak avskyr du?	
Vad skulle du vilja äta till lunch eller middag?	
Vad är viktigast i livet?	
Vilket problem skulle du vilja lösa ännu i dag?	
Vad irriterar dig idag?	
Vad har gjort dig glad idag?	
Vad skulle du önska att hände dig under året?	
Hur kunde man överraska dig just nu?	

Ge blanketten tillbaka till den person som du intervjuade.

Jag idag Årskurs 9

Anvisning till läraren

Be eleven att skriva sitt namn på papperet. Räkna ner (klassens elevantal dividerat med två). Bilda par av elever med samma nummer eller på basis av någon annan slumpmässig egenskap, t.ex. färgen på strumporna eller skonumret. Kom ihåg att blanda pojkar och flickor i paren.

Be därefter eleven att ge blanketten till sitt par. Paret skriver sitt namn i punkten Intervjuarens namn. Vardera intervjuar varandra i tur och ordning.

Den intervjuade får välja vilka frågor om honom eller henne som berättas för resten av gruppen.

Till sist presenterar paret 3-5 svar för hela gruppen beroende på hur mycket tid man har på sig.

Min roll (årskurs 9)

Anvisning till läraren

Berätta för eleverna om dina roller i förhållande till andra människor. Berätta att alla människor har olika roller och att rollerna i den här bemärkelsen inte handlar om att förstå sig. En roll är heller inget hinder för att vara äkta.

Be eleverna att skriva ner hurdana roller de har och i förhållande till vem. Någon kanske inte hittar något alls att skriva. Det gör ingenting! Man kan be eleverna fundera på i vilka situationer en roll som just nu inte ännu finns skulle kunna framträda.

Att se sig själv i olika roller gör det lättare att förstå vårt beteende. Be eleverna att skriva ned sina egna roller på omstående sida.

Namn	Årskurs
------	---------

Mina roller Årskurs 9

Roll ... I förhållande till vem? I vilken slags situation?

Ledare	
Auktoritet = vem tror mig?	
Underhållare	
Föreläsare	
Erbjudare av tjänster	
Motiverare	
Slavdrivare	
En som uppträder/Estradör?	
Konsult	
Övervakare	
Förklarare	
Initiativtagare	
Diskussionsinledare	
Hjälpare	
Hjälpreda	
Psykolog	
Organisatör	
Uppmuntrare	
Terapeut	
Mina egna roller	

Namn	Årskurs
------	---------

Intervjuare

Mot arbetslivet Årskurs 9

Arbete och ekonomi

1) När borde man få lön?	
2) En hurdan inkomstnivå är du nöjd med?	

Förväntningar på kommande arbete

1) Vad betyder arbetet för dig förutom uppehälle?	
2) Vad vill du att arbetet skall hämta med sig i ditt liv?	
3) På vilket sätt får arbetet påverka ditt övriga liv?	

Arbetets innehåll

1) Hurdana uppgifter är trevligast?	
2) Hurdana arbetsuppgifter avstår du från, om du får välja?	
3) Vad för positivt ingick i dina prao-arbetsuppgifter?	
4) Vad skulle du helst vilja göra?	
5 Räkna upp alla "yrkesfärdigheter" som du har.	
6 Vad skulle du vilja lära?	

De egna talangerna och intressena

1) Hurdan är du som person?	
2) Vad är du intresserad av?	
3) Vad kan du?	

Ge tillbaka blanketten till den som du intervjuade.

Till arbetslivet Årskurs 9

Anvisningar till läraren

Be eleven att skriva sitt namn och sin årskurs på papperet.

Bilda par genom lottdragning eller räkna ner (klassens elevantal dividerat med två). Elever med samma nummer bildar par.

Paren kommer överens om vem som är A och vem som är B. Byt papper med paret. Be intervjuaren att skriva sitt namn på papperet. A intervjuar först B och sedan B A.

När båda har intervjuat varandra, kommer paren överens om fyra svar (en fråga under varje rubrik) om den intervjuade som berättas för resten av medlemmarna i gruppen.

Be eleverna att byta papper med paret.

Be till sist eleverna att markera om de lärde sig något nytt om sin klasskamrat.

6 Till stöd för klasshandledaren

Spelreglerna i årskurserna 7–9

Ringa in en eller två bokstäver i varje punkt som du tycker att är rätt alternativ.

- 1) Under morgonsamlingen
 - A) kan man ännu komma till klassen
 - B) orkar man vara tyst och lyssna också om budskapet inte berör en
 - C) kan man göra läxor som man inte har hunnit med
- 2) Ytterkläderna är under lektionen
 - A) i garderoben
 - B) på stolkanten
 - C) på, om man så vill
- 3) I korridoren och i trapporna
 - A) kan man springa och härja fritt
 - B) kan man ligga på golvet
 - C) går man och använder man högra sidan
- 4) Under rasten
 - A) kan man gå utanför skolans område t.ex. för att köpa godis
 - B) kan man träffa kamrater och vara ute
 - C) lönar det sig att hålla till t.ex. på toaletten så att man inte behöver gå ut
- 5) Det är förbjudet att kasta snöbollar och stenar eftersom
 - A) risken för att bollen skall träffa t.ex. ögat är stor även om det inte är avsiktligt
 - B) det i skolan ska finnas också den här regeln till elevernas förtret
 - C) det inte anses nödvändigt att öva granatkastning i skolan
- 6) Att äta
 - A) är något som man gör snabbt för att fylla magen
 - B) kan innebära en trevlig stunds samvaro
 - C) är något som man hoppar över om man inte tycker om maten
- 7) Om man insjuknar under skoldagen
 - A) kan man gå hem utan att meddela någon
 - B) kan och bör man gå hem efter att man har fått hälsovårdarens tillstånd
 - C) måste man orka vara i skolan ända till dagens slut

- 8) Frånvaro
- A) Tillstånd att få vara borta kan man be om på förhand av klassföreståndaren eller rektorn
 - B) Om frånvaron beror på besök t.ex. hos hälsovårdaren eller skolkuratorn behöver man inte be om lov eller ge någon förklaring
 - C) Om man är borta på grund av sjukdom måste man ange orsaken senast den tredje dagen
- 9) Tobak, rökdon och rusmedel
- A) får man ha med sig till skolan om man har lov hemifrån
 - B) behöver inte ges till skolans personal, även om de kräver det
 - C) får inte tas med till skolan eller användas i skolan eller under skolans exkursioner
- 10) Cykel och moped
- A) kan man köra fritt med på skolgården och i omgivningen under rasten
 - B) för dem finns en egen plats på skolgården, där de förvaras under skoldagen
 - C) kan man skjutsa kamrater med under skolfärden
- 11) Skador på skolans egendom
- A) betalas alltid av skolan
 - B) kan man bli tvungen att ersätta, om gärningen är avsiktlig
 - C) ska genast anmälas till läraren eller vaktmästaren
- 12) Det svåraste ordet i svenskan är
- A) god dag
 - B) förlåt
 - C) krumbukt

Anteckna de bokstäver du har valt i rutorna

Rätt rad:

1=B, 2=A, 3=C, 4=B, 5=A, 6=B,
7=B, 8=A, 9=C, 10=B, 11=B, 12=B

7 Introduktion för klasshandedaren

Varje lärare verkar i tur och ordning som klasshandedare och därför är det bra att introducera lärarna i denna viktiga uppgift. Introduktionen kan ske tillsammans med skolans nya klasshandedare så att alla har samma utgångsläge.

Nedan uppräknas några saker som man kan ta upp. Det är bra att inleda introduktionen redan på våren då de nya klasshandedarna är kända och sedan fortsätta introduktionen på hösten.

Det är bra att komma ihåg att det här endast är en modell och att varje skola har sitt eget sätt att utbilda nya klasshandedare. I en del skolor kan alla klasshandedare delta i utbildningen och i andra är utbildningen avsedd för de nya klasshandedarna i årskurs 7.

Utbildaren kan vara t.ex. någon från skolans elevvårdspersonal:

- elevhandedaren
- specialläraren
- hälsovårdaren
- kuratorn
- rektorn.

Litteraturtips ges i slutet av kompendiet.

Introduktion för klasshandedaren

*) Gruppbildningsmetoder

- från flock till fungerande klass:
 - lite gruppteori
 - gruppens olika skeden
 - rollerna i gruppen
 - handledarens betydelse och verksamhet
- lekar för gruppbyggnad

*) Sociometrisk mätningar

- sociometrikens delar och mål
- sociometrisk tekniker

Sociometrik är här ett instrument med vilket klasshandedaren kan undersöka klassen med avseende på/hitta klassens

- interaktion
- maktförhållanden
- klassens hierarki
- gruppbyggnad
- emotionella ledare
- stjärnpersoner.

Som metoder kan användas t.ex.

- observation
- rollspel
- lägesuppföljning
- kamratbedömning
- enkäter.

(T.ex. Vilka skulle du vilja samarbeta med i grupparbetet under historietimmen? Med vem talar du helst i klassen? Av lekarna för att lära känna varandra och för gruppbildning "Segelfärd".)

*) Kulturella skillnader i elevernas bakgrund

*) Mottagandet av klassen efter sommaren

- gemensamt överenskomna saker
- trygghet och integritet.

Klasshandledarna avtalar gemensamt om dessa saker under våren.

Utlysandet av skolfred

*) Trivseln i klassen och enkäter i anslutning till detta

- olika metoder och lekar, rollbyten
- modeller för enkäter gällande klassklimatet
- gemensamma mål

*) Elevkännedom

- vad behöver man veta om eleven
- vad behöver man veta om elevens familj
- sekretess

*) Föräldraaftnar

- förberedelse för möte med föräldrarna
- vad berättar jag allmänt
- vad låter jag bli att berätta
- elevernas förtroende
- föräldrarnas förtroende

Tips för aktiva föräldraaftnar

*) Hur reda upp en situation som gått i baklås

- konfliktsituationer
- att lösa konflikter
- metoder och goda erfarenheter

*) Att förebygga och behandla mobbning

- mobbningsteori
- hur märker jag att någon mobbas
- mod att ingripa
- nätverksbildning

De här frågorna tas också upp under lektionerna i hälsokunskap. Skolorna har egna instruktioner för och sätt att behandla mobbning.

*) Skolans trygghetsplan

- bör gås igenom med varje klasshandedargrupp

Det är bra att gå igenom skolans trygghetsplan med rektorn och samtidigt uppdatera skolans trygghetsmapp.

*) Utvecklingssamtal och hur man förbereder sig för dem

*) Information

- vad klasshandedaren informerar om och till vem
- informationskanaler
- innehållet i meddelanden

8 Litteratur

-
- Aalto, M. 2000. Ryppäästä ryhmäksi. Ryttylä. My Generation.
- Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) 2001. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistokeruu. Virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Artikkelit Ropo, E. Sosiometriset menetelmät kasvatustieteellisessä tutkimuksessa. Jyväskylä. PS-kustannus.
- Antikainen, A., Rinne, R. & Koski, L. 2000. Kasvatussosiologia. Helsinki. WSOY.
- Berne, E. 1981. Kanssakäymisen kuviot. Ihmissuhteiden psykologiaa. Jyväskylä. Gummerus.
- Bion, W. 1979. Kokemuksia ryhmistä. Ryhmädynamiikka psykoanalyysin näkökulmasta. Espoo. WSOY.
- Isokorpi, T. 2004. Tunneoppia parempaan vuorovaikutukseen. Jyväskylä. PS-kustannus.
- Kaipio, K. 1980. Toimiva yhteisö. Jyväskylä. Gummerus.
- Kauppila, R. 2005. Vuorovaikutus- ja sosiaaliset taidot. Vuorovaikutusopas opettajille ja opiskelijoille. Jyväskylä. PS-kustannus.
- Keltinkangas-Järvinen, L. 2000. Tunne itsesi suomalainen. Helsinki. WSOY.
- Linnossuo, O. & Hyppönen, M. 1997. HYVÄ, paha ja hauska. Tehtäviä ja ryhmätyöharjoituksia lasten ja nuorten kasvutyöskentelyyn. Helsinki. Lasten keskus.
- MLL:n tukioppilastoimintaa käsittelevät verkkosivut.
- Ropo, E. 2001. Sosiometriset menetelmät kasvatustieteellisessä tutkimuksessa. Teoksessa J. Aaltola ja R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistokeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä. PS-kustannus.
- Salmivalli, C. 2005. Kaverien kanssa. Vertaissuhteet ja sosiaalinen kehitys. Jyväskylä. PS-kustannus.
- Salmivalli, C. 1999. Koulukiusaaminen ryhmäilmionä. Tampere. Gaudeamus.
- Wahlström, R. 1996. Suvaitsevuteen kasvattaminen. Erilaisuus on rikkautta. Juva. WSOY.
- Vuorinen, J. (toim.) 2000. Arviointi ja kehityskeskustelu. Koko kuva oppijasta. Jyväskylä. PS-Kustannus.

Bilaga 1

Exempel på handledningsplana

Handledningen är en verksamhet som fortsätter genom hela den grundläggande utbildningen. Handledningen innebär samarbete under elevens studieväg och i olika övergångsskeden av studierna.

På följande sida finns ett exempel på en handledningsplan.

	Före studierna	I början av studierna	Senare i studierna	I slutet av studierna
Personlighetens utveckling	Överföringsmöten: 1. (l, sl, hv) 2. Kh och klasslärarklasslärarna möts	Skolan presenteras för eleverna (kh, äl, l). Gruppbildning (kh, l, gäster, vänelever). Samarbetet mellan hem och skola: Utvecklingsamtal (kh). Elevvården och stödresurserna i vår skola (kh, r, sl, l, hv, k, sv). Ansvarsarbete (kh). Delaktighet och ansvar för skötsel av gemensamma ärenden(kh). Överlåtelse av viktig information om eleven till de andra lärarna med vårdnadshavarnas tillstånd (kh, hv).	Samarbetet mellan hem och skola: Utvecklingsamtal (kh). Pedagogisk handledning i problemsituationer. Vid behov tillrättvisa, stödja, råda och bestraffa eleven (kh). Att ta hänsyn till andra (kh, äl, sl, l) Självutveckling på lång sikt (kh, äl, eh, l).	Samarbetet mellan hem och skola (kh). Den tid som gått (kh).
Planering av studieprogrammet	Elever i behov av särskilda arrangemang (kh, l, sl, äl, r, k, hv, sv).	Individuella läroplaner (hops, hojks) och övriga specialarrangemang (kh, äl, sl). Valet av valfria ämnen (l, kh, äl). Ändring av gjorda val (l, äl, kh, l, r)	Individuella läroplaner (hops, hojks) och övriga specialarrangemang (kh, äl, sl). Valet av valfria ämnen (l, kh, äl). Ändring av val (l, äl, kf, r, k). Revidering av studieprogrammet • språkvärd • utvärdering	Personlig yrkesvägledning, i synnerhet för de elever som slutförden grundläggande utbildningen (l). Handledning i mindre grupper, bl.a. om ansökningsprocessen i GEA och ämnesvalen för eleverna i avgångsklassen (l). Ordna studiebesök i läroanstalter på andra stadiet. Överföringsmöten (l, sl). Frånvaro och skolförväring (kh, k, l). Ingrid- Elever som riskerar utslagning (l, kh, äl, k, hv, sv, r).
Uppföljning av framstegen i studierna	–	Frånvaro och studieframgång (kh, l). Ingridpande i missförhållanden (kh, äl, l) Elever som riskerar utslagning (äl, kh, sl, l, k, hv, sv, r).	Frånvaro och studieframgång (kh, l). Ingridpande i missförhållanden (kh, äl, k, l) Elever som riskerar utslagning (l, kh, k, hv, sv, r).	Frånvaro och studieframgång (kh, l). Ingridpande i missförhållanden (kh, äl, k, l) Elever som riskerar utslagning (l, kh, äl, k, hv, sv, r).
Jatkuu				

Bilaga 2

1/2

Frånvaroansökan

Lämnas till klasshandledaren minst en vecka före frånvaron

Elevens namn _____ Årskurs _____

Frånvaro _____

Frånvarons orsak _____

Skolan är inte skyldig att ge stödundervisning eller tillgripa specialarrangemang på grund av extra lov som en elev har haft. Vårdnadshavaren ansvarar för att eleven inte blir efter i studierna.

Utredning om uppgifter som görs under frånvaron

Eleven tar reda på och förbinder sig att utföra de uppgifter som görs i skolan under lovet. Uppgifterna specificeras här och vid behov på omstående sida.

Läroämne	Hemuppgifter

_____ Datum

_____ Vårdnadshavarens
underskrift

_____ Elevens underskrift

_____ Klasshandledarens utlåtande och underskrift

Beslut	Tillståndet beviljas av		Tillstånd har				
	rektor	☐	klasshandledaren	☐	beviljats	☐	avslagits

_____ Datum

_____ Underskrift av den som beviljat tillståndet

Uppställande av mål och självvärdering
 Responskort för årskurs 7

Bilaga 3

Läroämne		1. Period		2. Period		3. Period		4. Period		5. Period	
		TT	Fruy	TT	Fruy	TT	Fruy	TT	Fruy	TT	Fruy
MO	Mål										
	Förväntat resultat										
RE/RO	Mål										
	Förväntat resultat										
BN	Mål										
	Förväntat resultat										
FI	Mål										
	Förväntat resultat										
HS	Mål										
	Förväntat resultat										
MA	Mål										
	Förväntat resultat										
FY/	Mål										
	KE										
BI	Mål										
	Förväntat resultat										
GR	Mål										
	Förväntat resultat										
MU	Mål										
	Förväntat resultat										
TR	Mål										
	Förväntat resultat										
TK/TS	Mål										
	Förväntat resultat										
GY	Mål										
	Förväntat resultat										
HU	Mål										
	Förväntat resultat										
HK	Mål										
	Förväntat resultat										

Värdeadehavare Värdeadehavare Värdeadehavare Värdeadehavare

Bedömning av arbetet under timmen; Elevens arbete under timmen i förhållande till elevens prestationsnivå.

Utmärkt 5 Nöjaktigt 3

Berömligt 4 Förvärdligt 2

Gott 4 Förvärdligt 1

Kuikka Johanna, Pyhäselän koulu

Responskort för årskurs 8 och 9

Läroämne		1. Period		2. Period		3. Period		4. Period		5. Period	
		TT	Fruy	TT	Fruy	TT	Fruy	TT	Fruy	TT	Fruy
MO	Mål										
	Föreläsning										
RE/RO	Mål										
	Föreläsning										
A1	Mål										
	Föreläsning										
IN	Mål										
	Föreläsning										
FI	Mål										
	Föreläsning										
HS	Mål										
	Föreläsning										
MA	Mål										
	Föreläsning										
FY/ KE	Mål										
	Föreläsning										
HI	Mål										
	Föreläsning										
GR	Mål										
	Föreläsning										
GY	Mål										
	Föreläsning										
TR	Mål										
	Föreläsning										

	Värde	Värde	Värde	Värde
Bedömning av arbetet under timmen: Elevens arbete under timmen i förhållande till elevens p				
Utmärkt	3	Nöjaktigt	3	
Berömligt		Föresvarligt	2	
Gott	4	Föresvarligt	1	

Kuikka Johanna, Pyhäselän koulu